

які працювали помічником адвоката не менше одного року за останні два роки, а в інших країнах тільки цим винятком звільнення від стажування не обмежується. Зарубіжні країни нараховують дещо більший перелік умов щодо звільнення від стажування.

Список використаної літератури:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI. Відомості Верховної Ради. 2013. № 27. Ст.282.

2. Закон Республіки Польща „Про адвокатуру” від 26 травня 1982 р. опублікований в „Dziennik Ustaw”, 2002, nr 123, poz. 1058 або зі змістом ст. 5 Закону України „Про адвокатуру” від 19 грудня 1992 р., опублікований в: ВВР, 1993, № 9).

3. Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит народного депутата України: Стажування для набуття особою права на здійснення адвокатської діяльності в країнах ЄС.

4. Федеральне положення про адвокатуру у редакції із виправленнями, опубліковане у Частині III Федерального вісника законів, реєстраційний номер 303-8 із змінами, внесеними статтею 7 Закону від 10 жовтня 2013 року (Федеральний вісник законів, ч. 1, стор. 3786).

Науковий керівник: асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» **Владишевська Вікторія Вікторівна**

Вітковська В. І.

студентка I-го курсу магістратури факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету «Одеська юридична академія»

АДВОКАТУРА УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ В ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВОМУ АНАЛІЗІ

Побудова чіткої та ефективної системи адвокатури є одним із пріоритетів кожної судової реформи, що відбувається в Україні. Разом з тим, дана мета й нині не є досягнута в повній мірі. З огляду на це, виникає необхідність дослідження досвіду провідних європейських держав щодо організації та здійснення адвокатської діяльності. Однією із таких держав є Федеративна Республіка Німеччина (далі – Німеччина), в якій інститут адвокатури діє чітко та беззмінно протягом тривалого часу. Тому з метою гармонізації та вдосконалення вітчизняного законодавства, видається актуальним здійснити

порівняльно-правовий аналіз організації та діяльності адвокатури в Україні та Німеччині.

Нормативно-правову основу організації та здійснення адвокатської діяльності у Німеччині становить ціла система відповідних актів: Федеральне положення про адвокатуру від 01 серпня 1959 року, Професійний кодекс адвокатів від 10 грудня 1996 року, Положення про адвокатську спеціалізацію від 11 березня 1997 року, Закон про діяльність європейських адвокатів у Німеччині від 09 березня 2000 року та Закон про гонорари адвокатів від 05 травня 2004 року [6, с 171]. Правова база адвокатури в Україні є значно меншою: її становлять Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 року [1] та Правила адвокатської етики від 09 червня 2017 року [2]. Кількісна перевага нормативного регулювання адвокатури із сторони зарубіжної держави вказує на більш детальніше закріплення специфічних аспектів організації та здійснення адвокатської діяльності в Німеччині.

Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» визначає адвокатуру як недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, визначеним вказаним актом [1]. Натомість, у німецькому Федеральному положенні про адвокатуру, адвокатура визначається як незалежний орган правосуддя, діяльність якого спрямована на консультування та представництво у всіх юридичних питаннях [3]. Таким чином, як бачимо, статус адвокатури в Німеччині є дещо ширшим ніж в Україні, однак вона є частиною правосуддя, тобто державним інститутом, що також є відмінним.

Федеральне положення про адвокатуру та Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» доволі схоже визначають вимоги для отримання доступу до адвокатської професії. Зокрема, відповідно до німецького законодавства, адвокатом може бути особа, яка отримала повну юридичну освіту, пройшла стажування в установах судової системи не менше 2 років та здобула дозвіл на заняття адвокатською діяльністю [3]. В Україні адвокатську професію може здобути фізична особа, яка має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування, склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю[1]. Як бачимо, вітчизняне законодавство пред'являє більше вимог до кандидатів, які відсутні у німецькому, зокрема: володіння державною мовою, складення кваліфікаційного іспиту та присяги. Разом з тим, підстави щодо несумісності та неможливості заняття адвокатською діяльністю є майже ідентичними, однак, німецьке законодавство визначає їх жорсткіше. Наприклад, відповідно до ст. 6 Закону України «Про адвокатуру

та адвокатську діяльність», не може бути адвокатом особа, що була позбавлена права на заняття адвокатською діяльністю протягом двох років з дня прийняття такого рішення [1]; разом з тим, параграф 7 Федерального положення про адвокатуру вказує, що особа, яку виключено із реєстру адвокатів не може ним знову бути протягом восьми років з дня прийняття відповідного рішення [3].

Що стосується організаційно-правових форм здійснення адвокатської діяльності, то досвід України та Німеччини значно відрізняється з даного питання. Так, положення вітчизняного профільного акту, визначають, що адвокат може здійснювати свою діяльність індивідуально або у складі адвокатського бюро чи адвокатського об'єднання [1]. Разом з тим, німецький профільний акт, вказує, що адвокат повинен відкрити та утримувати адвокатську контору на території округу палати адвокатів, членом якої він є. Таким чином, українське законодавство надає більший вибір для адвоката щодо організаційної форми його діяльності, що видається позитивною практикою, яка сприяє розвитку як індивідуальної так і колективної діяльності українських адвокатів [3].

Права та обов'язки адвоката при здійсненні відповідної діяльності в Україні та Німеччині є схожими. Однак, питання винагороди значно відрізняються. Зокрема, ст. 30 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» вказується, що питання відносно розміру, порядку сплати та ін. визначаються в договорі про надання правової допомоги. Окрім того, зазначено, що встановлюючи розмір гонорару адвокат має врахувати складність справи, кваліфікацію і власний досвід, фінансовий стан клієнта та інші істотні обставини та в цілому бути розумним та враховувати витрачений час [1]. В Німеччині питання оплати роботи адвоката визначає відповідний акт – Закон про гонорари адвокатів. У цьому законі закріплюються принципи визначення винагороди із закріпленням мінімального розміру за здійснення тих чи інших дій. Також, вказано, що адвокат має право враховувати особливі обставини, у яких опинився його клієнт, зокрема його скрутне матеріальне становище, надаючи такій особі знижку або звільняючи її від сплати зборів або витрат після виконання замовлення. Положеннями Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» також вказується недопустимість домовленостей, згідно яких винагорода або її розмір залежить від результату справи або від успішності адвокатської діяльності, та домовленостей, згідно яких адвокат зобов'язується нести судові, адміністративні витрати або витрати інших учасників. Отже, питання гонорару більш детально врегульовано в Німеччині, тому видається доцільний цей досвід інтегрувати в українське профільне законодавство.

Ще одним аспектом, який видається доцільним порівняти в рамках даного дослідження, є питання діяльності органів адвокатського самоврядування. Розділ VII Закону України «Про адвокатуру та

адвокатську діяльність» вказує, що основною недержавною організацією із цього питання є Національна асоціація адвокатів України. Окрім того, організаційними формами адвокатського самоврядування є конференція адвокатів регіону, Рада адвокатів України, з'їзд адвокатів України, а саме Адвокатське самоврядування здійснюється через діяльність конференцій адвокатів регіону, рад адвокатів, кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури, Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, ревізійних комісій адвокатів регіонів, Вищої ревізійної комісії адвокатури, Ради адвокатів України, з'їзду адвокатів України. Дана система видається доволі складною та громіздкою [1].

Значно простішою та зрозумілою є німецька система об'єднання адвокатів, що сполучає в собі елементи обов'язкового і добровільного членства. Погодимось із твердженням Т.Б. Вільчак, про те, що «головним достоїнством такої системи є чітке розмежування цілей, завдань і повноважень двох паралельно діючих професійних об'єднань адвокатів, а саме: Федеральної колегії (палати) адвокатів (з обов'язковим членством і наявністю функцій дисциплінарного нагляду), в яку входять регіональні колегії адвокатів та Німецької асоціації адвокатів (добровільної організації, до складу якої входить переважна більшість адвокатів Німеччини). При такій системі дві організації не конкурують, а доповнюють одна одну. Цей досвід уявляється актуальним для національного законодавця» [4, с.43].

Таким чином, підсумовуючи всі вищезазначені положення, можна зробити висновок, що в цілому, досвід організації та здійснення адвокатської діяльності є схожим, разом з тим, є ряд принципово відмінних положень німецького законодавства (як от питання гонорару та адвокатського самоврядування), який видається доцільним інтегрувати у вітчизняну правову систему.

Список використаної літератури:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI // Відомості Верховної Ради України. 2013. № 27. Ст.282
2. Правила адвокатської етики, затверджені звітно-виборним з'їздом адвокатів України від 09 червня 2017 року зі змінами затвердженими З'їздом адвокатів України від 15 лютого 2019 року URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2019-03-15-pravila-2019_5cb72d3191e0e.pdf
3. Федеральне положення про адвокатуру від 01 серпня 1959 року URL: <https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/pologennya/bundesrechtsanwaltsordnung-ukr.pdf> (дата звернення 24.10.2020)
4. Вільчик Т. Б. Системи органів адвокатського самоврядування в країнах Європейського Союзу (Італія, Німеччина, Франція). Право та інноваційне суспільство. 2015. № 2 (5). С. 38–45.

5. Руденко М. В. Організаційні форми адвокатської діяльності у країнах Європи (Німеччина, Швеція, Австрія). Форум права. 2016. № 2. С. 168–174.

***Науковий керівник:** старший викладач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» Нестерчук Лілія Петрівна*

Воронкова А.В., Кулібаба Л.О.

студентки 2-го курсу факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія»

ДОСВІД США У РЕФОРМУВАННІ АДВОКАТУРИ В УКРАЇНІ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ

На сьогоднішній день адвокатура України перебуває на етапі активного розвитку. Тому запозичення іноземного досвіду є актуальним питанням в умовах сучасності. Створення єдиної концепції у сфері адвокатської діяльності має обов'язково ґрунтуватись на міжнародному досвіді, тому в Україні часто використовують різний досвід зарубіжних країн у формуванні різних інститутів, зокрема і такого як адвокатура. Реформа адвокатури є важливою складовою в оновленні системи правосуддя та кінцевим завданням якої є перетворення України на сучасну європейську державу. Однією з провідних країн, що володіє достатньою практикою реформування правової сфери є Сполучені Штати Америки, тому для України є корисним її переймання та можливо застосування при власному реформуванні та законотворчості. При цьому варто пам'ятати про відмінності місця адвокатури в системах права двох країн.

Порівнюючи адвокатуру Сполучених Штатів та України варто зазначити, що в США законодавче закріплення принципів організації та діяльності адвокатури фактично відсутнє як на федеральному рівні, так і у більшості штатів. Хоча, в Конституції Сполучених Штатів Америки міститься шоста поправка, яка закріплює право обвинуваченого на захист у кримінальному процесі («В усіх випадках кримінального переслідування обвинувачений має право... на допомогу адвоката для захисту»), проте не визначає механізм його реалізації. До того ж Сполучені Штати Америки керуються переважно прецедентним правом, яке є головним джерелом права в даній країні і має вищий статус ніж нормативно-правовий акт. Тому поняття адвокат в США впливає з контексту звичаєвого та прецедентного права, а також в нормах професійної етики [1, с. 105].